

การเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกจากห้องปฏิบัติการ

ท่านผู้ฟังครับ ปัจจุบันนี้การตรวจวิเคราะห์ผู้ป่วยที่สงสัยว่าติดเชื้อไวรัสไข้หวัดนก ไม่ใช่เรื่องยากหรือใช้เวลาการตรวจนานกว่าที่จะทราบผล เนื่องจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข ได้ถือว่า ปัญหาโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ เป็นปัญหาที่สำคัญ และได้ดำเนินการเฝ้าระวังโรคทางห้องปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ มาเป็นระยะเวลานาน และเมื่อต้นปี 2547 มีการระบาดของโรคไข้หวัดนกเป็นครั้งแรก กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์จึงได้ดำเนินการเตรียมการเพื่อรองรับการกลับมาระบาดของโรคไข้หวัดนกอีก ด้วยการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกทางห้องปฏิบัติการในพื้นที่ทั่วประเทศ

จากการที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้พัฒนาระบบการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกทางห้องปฏิบัติการและพัฒนาศักยภาพวิธีการตรวจวิเคราะห์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะสามารถทราบถึงผลการเกิดโรคไข้หวัดนกในคนได้อย่างทันท่วงที สนับสนุนการควบคุมและป้องกันโรค รวมทั้งการรักษาผู้ป่วยที่สงสัยว่าติดเชื้อไวรัสไข้หวัดนกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งผลการดำเนินงานในช่วงที่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนกระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 4 ตุลาคม 2547 พบว่ามีตัวอย่างผู้ป่วยที่ส่งเข้ามาตรวจวิเคราะห์เพื่อการวินิจฉัยโรคไข้หวัดนก ที่ห้องปฏิบัติการกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์และในต่างประเทศ ได้แก่ห้องปฏิบัติการองค์การอนามัยโลก จำนวน 328 ราย พบว่ามีตัวอย่างจากผู้ป่วยที่ผลการตรวจยืนยันว่าติดเชื้อไวรัสไข้หวัดนกจำนวน 4 ราย

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์สามารถรายงานผลการตรวจเบื้องต้นทุกรายได้ ภายใน 24 ชั่วโมง จึงทำให้การรักษาผู้ป่วยเป็นไปอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ทำให้การควบคุมโรคในพื้นที่เป็นไปได้อย่างง่ายดาย จากการดำเนินงานที่ผ่านมา กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สามารถทำได้ตามเกณฑ์ที่วัดที่ได้กำหนดขึ้นถึงร้อยละ 100 ซึ่งได้แก่หน่วยงานผลการตรวจเบื้องต้นภายใน 24 ชั่วโมง การประสานงานผลการตรวจแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาสื่อสารสนเทศทางเว็บไซต์ ซึ่งมีการเชื่อมต่อข้อมูลไป - กลับ สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกจากห้องปฏิบัติการของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ดังกล่าว ทำให้จำนวนผู้ที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดนกมีไม่มากเท่ากับการระบาดในครั้งแรก รวมทั้งสามารถรักษาให้หายได้ในเวลาอันรวดเร็ว

.....

มาตรการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีก

โอภาส เสวิกุล เรียบเรียง

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดมาตรการเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานในการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์สัตว์ปีก โดยการขออนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกหรือซากสัตว์ปีกภายในเข้าในหรือออกนอกเขตสงสัยว่ามีโรคระบาด เขตโรคระบาดหรือเขตโรคระบาดชั่วคราว ให้สัตวแพทย์ประจำท้องที่หรือสัตวแพทย์ที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการอนุญาต การตรวจโรคและการทำลายโรคในการเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ ดังนี้

เมื่อสัตวแพทย์ได้รับแบบคำขอของเกษตรกรหรือผู้ประกอบการ ในการขออนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกหรือซากสัตว์ปีกแล้ว ให้ตรวจสอบแหล่งที่มาของสัตว์ปีกหรือซากสัตว์ปีกอย่างละเอียด โดยแหล่งที่มาต้องไม่มีภาวะโรคระบาด พร้อมทั้งสุ่มเก็บตัวอย่างจุลจากรสัตว์ปีกทุกครั้งก่อนการเคลื่อนย้ายประมาณ 10 วัน และสัตว์ปีกที่จะเคลื่อนย้ายต้องมีสุขภาพสมบูรณ์ รวมทั้งต้องตรวจสอบพื้นที่ปลายทางว่าไม่มีโรคระบาด หากเป็นฟาร์มต้องเป็นฟาร์มมาตรฐาน และมีหนังสือรับรองจากปศุสัตว์จังหวัดปลายทางว่า สามารถนำสัตว์ปีกเข้าเลี้ยงใหม่ได้ หากเป็นโรงฆ่าสัตว์ต้องได้รับการขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์แล้ว จึงจะออกใบรับรองผลการตรวจวิเคราะห์ได้

ส่วนกรณีผู้เลี้ยงไก่ชนหรือสัตว์ปีกอื่นที่เลี้ยงไม่เป็นลักษณะฟาร์ม ต้องขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงกับกรมปศุสัตว์ และเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จะสุ่มตรวจสัตว์ปีกที่เลี้ยงอยู่เป็นประจำทุก 60 วัน สำหรับไก่ที่มีไว้เพื่อชนต้องทำสมุดประจำตัวไก่ชน และต้องแสดงสมุดประจำตัวไก่ชนต่อเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ ในระหว่างการเคลื่อนย้ายหรือเมื่อเคลื่อนย้ายถึงปลายทาง นอกจากนี้สัตว์ปีกที่เลี้ยงไม่เป็นลักษณะฟาร์ม หากมีการเคลื่อนย้ายเจ้าของต้องขออนุญาตต่อสัตวแพทย์ประจำท้องที่ เพื่อตรวจสอบสุขภาพสัตว์รวมถึงพื้นที่ต้นทางและปลายทาง หากเป็นซากสัตว์ปีกจะต้องไม่มีพยาธิสภาพของโรคระบาด ไม่ใช่ซากสัตว์ปีกที่มาจากแหล่งที่เกิดโรคระบาด และซากสัตว์นั้นต้องมาจากโรงฆ่าสัตว์ ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์

สำหรับไข่ที่ใช้ทำพันธุ์หรือไข่ฟัก สัตวแพทย์จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มาว่าไม่มีการระบาดของโรคพ่อแม่พันธุ์หรือปู่ย่าพันธุ์แล้วแต่กรณีต้องมีผลการสุ่มตรวจเป็นลบ โดยสุ่มตรวจประจำทุก 60 วัน หากเป็นไข่ที่ใช้ในการบริโภค ให้ควบคุมเคลื่อนย้ายในพื้นที่ 5 กิโลเมตร จากจุดที่ตรวจพบว่าเป็นโรคระบาด โดยให้ทำลายเชื้อโรคที่ไข่ก่อนการเคลื่อนย้ายทุกครั้ง ส่วนพื้นที่ที่ไม่เกิดโรคให้เคลื่อนย้ายได้โดยมิต้องขออนุญาตแต่อย่างใด ในกรณีไก่เนื้อเคลื่อนย้ายเข้าโรงฆ่าสัตว์เพื่อการส่งออก ให้สัตวแพทย์ประจำโรงฆ่าสัตว์สุ่มเก็บตัวอย่างอีกครั้งก่อนนำเข้าฆ่า หากมีการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีก ผลิตภัณฑ์สัตว์ปีก หรือซากสัตว์ปีก โดยไม่ได้รับอนุญาตจะมีความผิดตามกฎหมาย

สารคดี 5 นาที

ส่วนการประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์
กรมประชาสัมพันธ์ โทร. 0-2618-2323 ต่อ 1623

สำเนา

เรื่อง การใช้วัคซีนไขหวัดนก

เรียบเรียงโดย รุ่งนภา นรารัตน์กุล

ออกอากาศ

การระบาดของไขหวัดนกในประเทศไทยเป็นสาเหตุทำให้ไก่ต้องตายไปมากกว่า 20 ล้านตัว ส่งผลกระทบถึงชีวิตมนุษย์อีกหลายราย ซึ่งนับเป็นความสูญเสียที่มีอาจประเมินมูลค่าความเสียหายได้ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานจึงได้หาแนวทางในการใช้วัคซีนป้องกันโรคไขหวัดนกขึ้น โดยตั้งคณะอนุกรรมการด้านวิชาการเพื่อกำหนดแนวทางการศึกษาวิจัยโรคไขหวัดนก รวมถึงการสรุปผลการแนวทางการใช้วัคซีนป้องกันโรคไขหวัดนกเฉพาะในสัตว์ปีกด้วย

จากการประมวลข้อมูลสถานการณ์การเกิดโรค ปัจจัยเสี่ยง แหล่งที่มา และการแพร่เชื้อไขหวัดนกในการระบาดครั้งใหม่ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2547 ถึงปัจจุบันพบว่า เกิดจากไวรัสที่หลงเหลืออยู่ในสิ่งแวดล้อม หรือจากสัตว์ปีกที่ติดเชื้อแล้วหลงเหลือจากการทำลาย รวมถึงนกธรรมชาติ และมีการนำโรคเข้าสู่ฟาร์มผ่านสัตว์ สัตว์ปีก ซากสัตว์ปีก คน ยานพาหนะ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ โดยโรคส่วนใหญ่พบในไก่พื้นเมือง ไก่เนื้อ และไก่ไข่ ส่วนพื้นที่ที่มีการระบาดมีทั้งพื้นที่ที่ยังไม่มีการระบาด พื้นที่ที่มีการระบาดอยู่บ้าง พื้นที่ที่มีการกำจัดไปเรียบร้อยแล้ว รวมทั้งมีพื้นที่เกิดโรคซ้ำซาก การจะตัดสินใจว่า ควรหรือไม่ควรใช้วัคซีนต้องพิจารณาทุกขั้นตอนด้วยหลักการและเหตุผล โดยพิจารณาสัตว์แต่ละกลุ่ม สถานการณ์แต่ละสถานการณ์ ประกอบกับปัจจัยหลัก 4 ระดับ ได้แก่ ระดับความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosecurity) ระดับความเสี่ยงต่อการระบาดในสัตว์ปีก ระดับความเสี่ยงต่อการระบาดไปสู่คน และระดับความสามารถในการควบคุม และติดตามการใช้วัคซีน

ขณะนี้ยังมีข้อถกเถียงถึงการใช้วัคซีนไขหวัดนกในสัตว์ปีกจะสามารถทำให้เกิดการกลายพันธุ์หรือเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมเหมือนดังประเทศเม็กซิโกที่ได้รับผลกระทบจากการใช้วัคซีนซึ่งพบการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมของเชื้อไขหวัดนก ชนิด H5N2 ภายในช่วงเวลาประมาณ 10 ปี ภายหลังจากการเริ่มใช้วัคซีนหวัดนกที่มีส่วนประกอบของ HA (H5)

/ เป็นส่วนประกอบ.....

เป็นส่วนประกอบของไวรัสวัคซีน จะพบการอุบัติของเชื้อสายพันธุ์ย่อย (sub lineage) ใหม่ ๆ ขึ้นทดแทนเชื้อกลุ่มเดิม โดยหลักฐานที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมเกิดจากการหนีแรงกดดันจากภูมิคุ้มกันในตัวไก่ที่ได้จากการให้วัคซีน ได้เป็นไวรัสใหม่ (escape mutant) ที่มีความแตกต่างของลักษณะของโปรตีน HA ที่วัคซีนที่ใช้อยู่เดิมจะไม่มีผลในการควบคุมโรคได้อีกต่อไป โดยขบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นภายในช่วง 2-8 ปี หลังจากการเริ่มใช้วัคซีนในพื้นที่รายงานนี้ยังเป็นรายงานแรก que แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการกลายพันธุ์ของเชื้อไข้หวัดนกในไก่ ที่ไม่แตกต่างไปจากเชื้อไข้หวัดใหญ่ในมนุษย์ โดยพบว่าเชื้อสามารถเปลี่ยนแปลงรหัสพันธุกรรมจนถึงขั้นที่มีการเปลี่ยนกรดอะมิโนของโปรตีน HA (amino acid substitution) ได้ถึง 27 ตำแหน่งในช่วงเวลาไม่ถึง 10 ปีภายหลังจากการเริ่มให้วัคซีน

จากการตรวจสอบของคณะศึกษาด้านโมเลกุลพบว่า วัคซีนที่ลักลอบใช้กันอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีสายพันธุ์ไวรัสจากเม็กซิโก มีสัดส่วนทางพันธุกรรมที่เหมือนกันเพียง 76.6% จึงไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดความต้านทานโรคที่ดีได้ มีความเป็นไปได้สูงว่า กรณีที่มีเชื้อหลงเหลือในสิ่งแวดล้อม ไก่ที่ได้รับวัคซีนอาจมีการติดเชื้อแอบแฝงโดยไม่แสดงอาการ

หากปล่อยให้มีการลักลอบใช้วัคซีนโดยไม่มีการควบคุม ผลเสียจะเกิดขึ้นคือ 1) ไม่สามารถติดตามคุณภาพประสิทธิภาพการใช้วัคซีนได้ ไม่ทราบว่าวัคซีนหรือน้ำเปล่า หรือเป็นการฉีดอะไรที่อันตรายกว่านั้น 2) ไม่สามารถติดตามไวรัสที่คงเหลืออยู่ในสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งจะนำไปสู่แหล่งของการแพร่ไวรัสที่นำไปสู่การระบาดครั้งใหญ่ได้ทั้งในสัตว์ และในคน 3) ต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องทุกกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสำนักความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

สนใจสารคดี ติดต่อขอรับได้ที่ ส่วนการประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ โทร. 0 2618 2323 ต่อ 1623

วรวลัญช์ / พิมพ์ / 13 ต.ค.47

.....กรมการตรวจทาน

ต.ค.47

บทความ

ส่วนการประชาสัมพันธ์ โทร. 0-2618-2323 ต่อ 1626-27
สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์

บทความเพื่อการประชาสัมพันธ์ เฉพาะกิจ

เรื่อง การแพร่กระจายของโรคไข้หวัดนก

เรียบเรียงโดย ทิฆัมพร บุญมาก

โรคไข้หวัดนก เป็นโรคติดต่อในสัตว์ปีกที่เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่บางสายพันธุ์ ความรุนแรงของโรคขึ้นอยู่กับชนิดและปริมาณของเชื้อ รวมทั้งชนิดของสัตว์ติดต่อกันโดยการสัมผัสน้ำมูก น้ำลายหรือมูลสัตว์ป่วยซึ่งอาจติดมากับมือเข้าสู่ร่างกายทางเยื่อจมูกและตา

อาการที่แสดงมีความผันแปรตั้งแต่ระดับที่ไม่รุนแรง ไปจนถึงขั้นเสียชีวิตขึ้นอยู่กับชนิดของเชื้อไวรัสและสัตว์ที่ได้รับเชื้อ สัตว์อาจไม่แสดงอาการป่วย แต่จะมีระดับภูมิคุ้มกันสูงขึ้นภายใน 10-14 วัน จึงสามารถวินิจฉัยว่าเป็นโรค ซึ่งสัตว์อาจแสดงอาการกินอาหารลดลง ปริมาณไข่ลดในไก่ไข่ นอกจากนี้จะมีอาการ ไอ จาม ชนรัง มีไข้ หน้าบวม ซึม ท้องเสีย ในรายที่มีอาการติดเชื้อรุนแรงอาจตายกระทันหัน สำหรับการป้องกันการแพร่กระจายของโรค ประกอบด้วย

- การป้องกันการกระจายของเชื้อ ไม่ให้มีการนำเข้าสู่สัตว์ปีกในสถานที่ที่มีการระบาดของโรคภายหลังการกำจัดสัตว์ป่วยในระยะเวลา 21 วัน การกำจัดวัชพืชรอบโรงเรือนและสิ่งปฏางค์ของสัตว์ป่วย ควบคุมพาหะของโรค เช่น แมลง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม หนู และนก ป้องกันการสะสมของแหล่งน้ำภายในฟาร์ม จำกัดแหล่งอาหารซึ่งเป็นปัจจัยให้นักเคลื่อนย้ายมาอาศัย อีกทั้งให้ความรู้พนักงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคไปยังที่ต่าง ๆ

- การควบคุมการเคลื่อนย้าย จัดระบบควบคุมการเข้า-ออกฟาร์มของบุคคลภายในและภายนอก ลดการเคลื่อนย้ายระหว่างภายในและภายนอกฟาร์มโดยใช้ระบบสื่อสารทางโทรศัพท์และโทรสาร ใช้มาตรการทำลายเชื้อโรคคนที่เข้า-ออกฟาร์มและไม่อนุญาตให้พนักงานขับรถยนต์และขนส่งเข้า-ออกฟาร์มโดยที่ไม่ได้ผ่านการฆ่าเชื้อ

- การรักษาสุขอนามัย ใช้ยาฆ่าเชื้อโรคควบคุมไม่ให้มีการปนเปื้อนอุจจาระไปกับรถหรือยานพาหนะ ล้างวัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะด้วยผงซักฟอก หรือยาฆ่าเชื้อ

/หากพบว่า.....

หากพบว่าสัตว์ปีก เช่น ไก่ เป็ด นกที่เลี้ยงไว้ในบ้าน ป่วยตายอย่างรวดเร็วหรือผิดปกติมากกว่า 1 ตัวขึ้นไป หรือมีนกตกลงมาตายในบริเวณบ้าน ควรเก็บตัวอย่างซากสัตว์ที่ตายส่งตรวจหาสาเหตุ โดยใส่ถุงพลาสติก 2 ชั้น มัดปากถุงให้แน่น เก็บใส่ภาชนะแช่น้ำแข็งส่งห้องปฏิบัติการตรวจวินิจฉัยโรค ให้ทำลายซากสัตว์ปีกดังกล่าว โดยการเผาหรือฝังในบริเวณที่พบสัตว์ตาย ชุดหลุมลึกพอประมาณที่สัตว์อื่นไม่สามารถคุ้ยซากขึ้นมาได้ ใส่ซากสัตว์ปีกลงไปราดทับด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค เช่น คลอรีน หรือปูนขาว แล้วฝังกลบทับให้แน่น

สนใจบทความติดต่อขอรับได้ที่ ส่วนการประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาการ
ประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ โทร. 02.6182323 ต่อ 1626-7

ที่หมัปร/พิมพ์ 19 ตค/47

.....กรรมการตรวจทาน

.....19.....ตค/47